

La-ló, le-lé, li-li...

„Házi őrizetben tanítottam”

— 1950-ben kerültem ki a Miskolci Állami Tanítóképzőből egy *Kesznyét* nevű borsodi kis faluba, s fiatalon, tele energiával, tervekkel és lelkesedéssel egy harmadik osztály osztályfőnöke lettem. A lelkesedés azonban csakhamar dőbbenetre váltott, mert a gyerekek nem tudtak olvasni, s híján voltak az alapvető beszédkészségnek is. Egyszerűen nem tudtunk elindulni a harmadikos tananyaggal. Nem nyugodtam bele a helyzetbe. Az okokat keresendő, azonnal hospitálni kezdtem az első osztályban, aztán az óvodában, minekutána rájöttem, hogy az óvodából kikerülő kicsi gyerekek olyan váltást élnek meg a szigorú, játéktalan és merev iskolarendszerbe kerüléskor, aminek nem is lehet más az eredménye...

Az iskola tudniillik az emberi élet egyik legfontosabb tényezőjét: a RITMUST felejteti el. Az iskolát kezdő kicsiny gyermek ritmusok segítségével gondolkodik. Ekkor kitaláltam az első ritmizálható, énekelhető és skandalizáló mással- és magánhangzó-kapcsolatot (la-ló, le-lé, li-li...), amely végül is az én oktatási rendszerem kezdő momentumává vált...

— *Matematikai logikára épülő komplex munkamódszer, munkateremmel, ez a hivatalos elnevezés. Így meglehetősen szárazon hangzik, holott a gyakorlatban rendkívül látványos módszerről van szó, melynek központi eleme egy, az egész osztályterem falát beborító programfal, melyen a magánhangzók könyvekben, a mássalhangzók házakban „laknak”, köztük pedig egy vonat fut gyerekekkel, akik megoldják a feladatokat, programokat...*

— A komplex munkafal s a hozzá kapcsolódó 48 ezer feladat természetesen évtizedek munkájával készült el. Volt úgy, hogy 25 ezer szónál összedől a rendszerem, kezdhettem az egésztől elöl. Negyven év megfigyelt, idegölő és megszállott munkája van ebben... Az egész életem... Egyik lektorom páratlan jelentőségű és egyedülálló módszernek nevezi. Egy másik pedig arról beszél, hogy Tolnainé programja nem agrár, vagy bonyolult formalista valami, mint ahogy

A tanító néni figyelmet kér: „Kapcsoljátok be tehát a római eggyessel jelölt tábláról a háromszög perkettes, kizárásos programot!” Alig hangzik el a feladat, máris gyermekkezek sűrű erdeje emelkedik a magasba, s röpködnek a válaszok: ablak, kanna... Mármost, az utasítás nemcsak a laikusnak, de e sorok néminemű tanári gyakorlattal rendelkező írójának is fölöttebb bonyolulttan hangzott. A videófelvétel egy komplex nevelési-oktatási program pillanatait mutatta, melyet Tolnai Gyuláné dolgozott ki, évek hosszú során át. A már nyugdíjba vonult tanítónő járja az országot, most éppen Szegeden népszerűsíti újításait, s azt a módszert, melyet a méltó elismerés helyett sokáig a földbe döngölés veszélye fenyegetett.

néhány évvel ezelőtt az OPI vezető szakemberei nyilatkoztak a Népszabadság hasábjain...
— *Úgy tudom, rengeteg támadásban, annál kevesebb támogatásban volt része...*

— Első újításaimat még 1956 előtt utasították el, mondván, vissza akarom fejleszteni az olvasási pedagógiát. *En igenis kiálltam a szótagolás szükségessége mellett.* Akkor rettentően elkeseredtem és megfogadtam, hogy soha többé nem csinálok semmit. Nem is csináltam három hónapig. Persze, közben algoritmussal foglalkozó szakkönyveket bujtam. Letelt a három hónap, nem bírtam a tétlenséget, újra kezdtem.

1983-ban — addig falun tanítva — kerültem végül az ország legnagyobb általános iskolájába, Miskolcra, ahol az oktatáspolitikai támadások ellenére úgy dolgoztam, hogy hét év alatt több mint tízezer hospitálóm volt. Meg is jegyezte, rá jellemző arroganciával a megyei tanács művelődési osztályának akkori vezetője, hogy be kellene már fejeznie Tolnainénál a máriapócsi búcsújárást... Volt úgy, nem is olyan régen, hogy szeptemberben gyakorlatilag házi őrizetben kezdtam tanítani. A hónap első napjától az utolsóig minden órán ott ült egy komor és hallgatólag szakfelügyelő aszszony, s rezenéstelen arccal figyelte, hogyan tanítok...

— *Módszere az oktatáspolitikai ellenérzés dacára mégis terjedni kezdett...*

— A Dunántúl mára gyakorlatilag telítve van... Akad olyan veszprémi iskola, ahol az összes alsós pedagógus az én elveim szerint tanít, az országban pedig a három évvel ezelőtti

módszertani engedélyeztetés hatására már több mint 1300-an... Különösen jó eredményeket lehet elérni a programfallok a nevelőotthonokban, a gyógykezelési iskolákban, s az olyan helyeken, ahol sok a cigány kisgyerek, hiszen tudjuk, hogy ők milyen muzikálisak... Sajnos, ebben a megyében terjedt el a legnehezebben, mindössze három alkalommal. Épp ezért nagyon sokat köszönhetek annak a két szegedi tanítónőnek — *Kenese né, Eperjesi Jusztiánának* (Gutenberg utcai ált. iskola) és *Kovácsné Békés Emesének* (Róza Ferenc sugáruiti ált. iskola) —, akik komoly segítség nélkül, lényegében magukra hagyatva bizonyították, hogy Tolnainé módszere nem egy bonyolult és merev világ, hanem játékos, de fegyelmezett gondolkodásra serkenti a gyerekeket.

— *A programfal s a hozzá kapcsolódó oktatási módszer most éppen „átlépni” készül a határokon...*

— Júliusban az Egyesült Államokba utazom egy nemzetközi pszichológiai kongresszusra, azzal a *Katona Nóra* nevű pszichológussal, aki kidolgozta a program angol nyelvű adaptációját. Most már úgy tűnik, az én programomnak nemcsak az oktatáspolitikai, hanem a nyelvi akadályai is elhárultak... Az első és második osztályok tankönyveivel elkészültek, sajnos, csak 1991-ben adják ki őket — állami dotációval — s a harmadik és negyedik osztály számára készült tankönyveim is a nyomdában vannak, őszre megjelennek — egyelőre csak menedzseri kiadásban —, a miskolci Alkotó Rt. segítségével.

Darvasi László

Az országút fantomja, avagy: egy mértéktartó krimi

Iszonyúan hosszúak a Kaliforniai vezető utak, unalmasak, és ki tudja mi történik az itt kóborló lélekkel. Főképpen esőben és éjjel. Mintha dézsából öntenék, a szélvédőn monoton billeg jobbra-balra az ablaktörő, ilyenkor könnyen elalszik az éjszakai sofőr. A rádió hal-kan duruzsol, s a hírekben semmi különös. Am a végén figyelmeztetés hangzik el: a Kaliforniai vezető úton fantom jár, aki elvágja az autósok torkát. A hír szörnyű, de mindenki megmarad a távolságtartás, hogy ha így is igaz, miért pont vele esne meg ez a szörnyűség. A hír után per-sze befészkelődik némi félelem, rossz hangulat. Az eső tovább zuhog, sofőrünknek azonban nincs ideje elgondolkodni, hogy hogyan viszonyuljon a dologhoz. Az út szélén csuromviszes stoppos áll, hosszú lódenje aljáról csöpög a víz, a hóna alatt salátává ázott újságot szorongat. Sofőrünk elhajt mellette, mert az iménti hír bizalmatlanná tette. Aztán hátrafordul, és megnézi magának a stoppost, az eső függönyén át nem túl sokat lát, de ártalmatlannak ítéli az illetőt, megszanja a felhőszakadásban, s neki is jól jön egy utitárs, legalább nem alszik el — tehát megáll, felveszi a férfit. Végig-méri, s először viszonylag barátságosnak tűnik. Amint elhajtának egy parko-

ló autó mellett, a férfi lenyomja sofőrünk gázpedálra nehezedő lábát és sejtésünk kezd beigazolódni: a stoppos az országúti gyilkos. A gyilkos egy késsel kényszeríti sofőrünket, hogy mondjon három szót: Meg akarok halni! A sofőr — aki egyébként egy húsz év körüli fiú — nem bírja kimondani, nem akarja kimondani, mert nem tudja, hogy miért kell ez a három szó; talán ez indítja be a gyilkos kezét. A sofőr arcáról ömlik a víz (iz-zadság), a halálfélelem irtó-zatos pillanatai ezek, s közben vezetnie kell az autót. Az autó apró, belső lámpáskája jelzi, hogy a gyilkos felőli ajtó nyitva maradt. A sofőr egy hirtelen mozdulattal kilöki a szágul-dó kocsiból a késes férfit; s lassan megnyugszik. De út-ja még hosszú. Másnap dél-előtt feltűnik ismét a férfi egy család kocijában, és sofőrünket ismét kileli a hi-deg...

Ezután gyilkosságot gyilkosságra halmoz a férfi, de úgy követi el: minden jel azt igazolja, hogy sofőrünk a tettes. A rendőrség ezért őt veszi üldözébe, ám a gyilkos mindig segít megmenekülni neki. Hogy miért? Ezt kell a fiúnak kitalálnia az ámok-futás során. Az események annyira megrendítik, hogy

már érzi, küldetése van, de még nem tudja, hogy mi, de missziójának végcélja maga a gyilkos...

Az országút fantomja című film a pszicho-krimi műfajába tartozik leginkább melyet Robert Harmon rendezett. Bizony, nehéz egy ilyen filmet mértéktartónak nevezni, ám a rendezést dícsérendő, a legminimális vér-látvány nélkül oldja meg feladatát Harmon. Így marad a film végig feszítő — kiugró remélet nélkül — hisz itt nem a gyilkolás, mint látvány rettent el, hanem a gyilkos és a fiú pszichikumának — látszólag ok nélküli — módosulásai, alakulásai. Igen, a nyomozótól megszoktuk, hogy először mindig az indítékot keresi. Itt nincs indíték, és ebben az esetben mondják, hogy örültek állunk szemben — egy fantommal, aki fölbukkan itt is, ott is.

A gyilkos fantomot Rutger Hauer, a fiút C. Thomas Howell alakítja — mindketten rendkívüli színészi teljesítményt nyújtva. Ennek köszönhető, hogy az örületig fokozott események okát nem keressük, a hiteles színesi játék tudatja velünk, ez ilyen, ennek így kell történnie.

Ez ne riasszon el senkit, a film végére minden feltehető kérdésre választ kapunk. Ha nem, a kérdés volt hibás, a film semmiképpen.

Podmaniczky Szilárd

Franciabarátok Szegeden

Sok évtizeddel ezelőtt Párizs Hollósy Simon, Munkácsy Mihály, Ady, s a magyar „avantgárdok” második hazája volt. A II. világháború egy időszakában pedig Magyarország jelentett „ideiglenes paradi-csomot” a Szajna-partiaknak. Mégis — Szeged francia testvérvárosi kapcsolatai ellenére — alig van igazi együttműködésük a frankhonbeliekkel. A JATE francia szakos hallgatói úgy tanulják a nyelvet, hogy az ország levegőjét szinte nincs lehetőséjük beszippantani. Többek között emiatt alakult meg nemrég a Szegedi Franciabarát Diákok Egyesülete, vagyis az Association des Étudiants Francophones de Szeged. Titkárával, Varga Renátával beszélgettünk.

— Kinek jutott eszébe, hogy egyesületet hozzatok létre?

— Emmanuel Bloch, a JATE francia lektora találta ki. Az egyesület francia neve egyébként nem egészen azt jelenti, amit a magyar fordítás megjelöl. Tulajdonképpen a franciául tudók egyesülete vagyunk, diákegyesület. Rendes tag lehet nálunk minden szegedi felsőoktatási intézmény hallgatója, aki magyar állampolgár, s jól tud franciául. Pártoló tagnak várunk a városból bármilyen korú embert, aki jól beszél a nyelvet, és érdeklődik a francia kultúra iránt.

— Mi a célja az egyesületnek?

— Szeretnénk minél több francia intézménnyel, vállalat, újsággal, magán-személlyel felvenni a kapcsolatot, csereutakat szervezni, ösztöndíjakat kicsikarni. Mint jogi személy, közvetlenül tudunk majd külföldi partnerekre találni.

— Eddig a tanszék segítségével erre nem nyílt lehetőség?

— Sajnos, a tanárok általában beérik azzal, hogy leadják nekünk a kötelező tananyagot. A TDK-ra évenként jő, ha egy dolgozatot beküldenek francia szakosok. Kevés a pénz és a szervező-készség is. Néhány lelkes tanárunknak köszönhetjük, hogy időnként született francia emberrel találkozhatunk. Martonosy Éva nemrég irodalmárokat, s egy filmesztát hívott meg a tanszékre, Albert Sándor pedig fordítókkal, nyelvészekkel ismer-tetett meg bennünket. Pen-ke Botondé abban segített, hogy egy pályázaton részt vegyünk.

— Mi volt ez?

— Egy központi KISZ-pályázaton nyertünk 200 ezer forintot, ebből néhányan elutaztunk Strasbourgba. Előtte Lyonban jártunk, az ot-tani egyetemmel teljesen magánúton vettük fel a kapcsolatot.

— Ezek szerint, ha el akar-tok jutni francia nyelvterü-letre, ezt privát kapcsolatokkal lehetett csak megol-dani?

— Lyonba minden elő-zetes kapcsolat nélkül jutot-tunk el. Egyik évfolyamtár-sunk felütötte a telefon-könyvet, s kiírta onnan az egyetem címét. Ezután le-veleket küldtünk, s a lyoni-ak válaszoltak. Onnan jöt-tek először látogatóba ti-zenhatan, nekik megmutat-tuk az országot.

— Saját zsebből?

— Persze. Kollégiumok-ban, olcsó szálláshelyeken al-tattuk a vendégeket, jobb híján hazavittük őket saját családunkhoz. Később mi utaztunk ki hozzájuk.

— Ösztöndíj nem áll ren-delezésekre?

— Évente 3-4 ötéves utazhat ki az országból.

Ezek legtöbbször pestiek. Így igen felületes ismereteink vannak a francia kultúráról, az ott élők szokásai-ról. Mint rövid kinttartó-zkodásunk alkalmával tapasztaltuk, nekik is igen hiányosak az ismereteik velünk kapcsolatban. Találkoztunk olyan franciával, aki azt hit-te, Magyarország valahol Jugoszláviától délre fekszik.

— A francia, a művészetek nyelve. Jellemző-e a francia szakosokra a mű-vészet felé fordulás ígé-nye?

— Sajnos, nem. Inkább afféle bölcsészlustaság jellemző rájuk. Sokan elüldö-gélnék a langos vízben, mi-közben úgy tesznek, mint-ha nagyon elfoglaltak len-nének. Akik ezt az egyesü-letet létrehozták, azok több-re vágnak. Töltekezésre szeretnék felhasználni az egyetemen eltöltött öt évet. Ezért szeretnénk, ha egyesületünkről minél többen tudnának a városban. Szék-helyünk egyelőre a Móra kollégiumban van, de szeretnénk a tanszéken kapni egy szobát. Szerdánként, este 7-től francia videofilme-ket vetítünk a Mórán. A hét bármely napján keres-hetnek bennünket a 13-133-as telefonon. Szász Gézá-tól, az egyesület elnökétől, Kun Mártától, vagy tőlem lehet érdeklődni a részletekről. Mint mondtam, minden hallgatót és bármilyen ko-rú pártoló tagot örömmel lá-tunk egyesületünkben. Az első francia vendégünkkel május 7-én, este találko-zhatnak az érdeklődők. Fran-coise von Rossum Guyon a feminizmusról tart majd előadást. Abban is remény-kedünk, hogy a francia em-berek, értelmiségiek, meg-ismervén bennünket, ma-gyarokat, egy idő után nem hiszik majd el azokat a té-ves információkat, melyek a romániai eseményekkel kapcsolatban elterjedtek ró-lunk.

Pacika Emília

Vár a Bástya

Manapság egyre kevesebb divit klubokba járni. A spontán csoportok létrejötte nem a kulturálódás vagy a „szabadidő hasznos eltöltésének” céljára irányul, inkább pénzszerezésre. Az emberek többsége a munkahely — másodállás — lakás útvonalon tölti napjait, mely nem annyira igénytelenségük következménye, inkább az abszurd életkörülményekből való kilábalást szolgálja. Mégis sokan élnek társaság nélkül, hiányzik számukra az a közeg, melyben barátokra, otthonra találhatnak.

A Deák Ferenc és a Vörösmarty utca sarkán a régi szegedi vár körbástyája helyén áll a Bástya klub, mely már jó ideje szombat- és vasárnap egy humán egyesületnek ad otthont, mely 15 alapító taggal jött

létre. Az egyesületen belül működik a társaságkedvelők klubja, amelynek tagjai kedvezményesen vehetnek részt minden rendezvényen: szombatnapi korosított diszkó, vasárnap élőzene, kéthetenként hétfőn country klub. Az egyesület rendezett már hagyományos szüreti bált csőszel, csőszlányai; szilveszteri bált élőzenével; húsvétkor versmondó verseny. Májusban májusfát állítanak a klub nagyertermében, az Anyák napját is együtt ünneplik, s az egyesület tagjai közül a legtöbb gyermeket felnevelő édesanya külön ajándécsomagot kap.

Így működik egy klub, melynek tagjai egymásért felelősséget vállalnak; tiszteltükkel, kedvességükkel közösséget teremtenek.

P. Sz.

Amerikai autók a Danubius rádiótól

Amerikai gépkocsikat forgalmaz valutatért a Danubius rádió csütörtöktől. Az egyesült államokbeli UNIQUE céggel kötött megállapodást csütörtökön sajtótájékoztatón ismertették. Az egyezmény alapján a Danubius a Magyar Rádió Szállás utcai gépkocsitele-pén az amerikai fél által beszerzett autók „0-reviziójára”, vámvégének intézésére és garanciális javításaira vállalkozik. A tájékoztatón Varga György, a DR igazgatója azt is elmondta, hogy a Magyar Rádió a Danubius bizta meg külkereskedelmi ügyleteinek intézésével. A kereskedelmi rádióadó így reklámbevételein kívül más akciók hasznával is hozzájárulhat az MR bevételeinek növeléséhez.